

صلوات از نگاه آیات و روایات

رحمت الله علیه

www.ketab.ir

سرشناسه : عرب نوکندی، رحمت الله . ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : صلوات از نگاه آیات و روایات /
 رحمت الله عرب نوکندی
 مشخصات نشر: قم : نصاب، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۴۸۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۲۰۱۰۵-۳
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : صلوات - - احادیث
 موضوع : صلوات ، خواص
 موضوع : صلوات - - شعر
 رده بندی کنگره: ۸۱۳۱۳۷۶۶BP ص ۸۱۳/۲۲
 رده بندی دیویی : ۷۷/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۱۶۲۶۰

عنوان کتاب..... صلوات از نگاه آیات و روایات
 نویسنده..... رحمت الله عرب نوکندی
 ناشر..... انتشارات نصاب
 چاپخانه..... علوی
 شمارگان..... ۱۰ نسخه
 قیمت..... ۱۹۵۰۰۰ ریال
 نوبت چاپ..... اول - تابستان ۹۳
 تعداد صفحه و قطع..... ۴۸۸ صفحه - وزیری

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۲۰۱۰۵-۳

فروشگاه : قم - خیابان ارم - پاساژ قدس - طبقه همکف پایین - پلاک ۴۸
 تلفن ۳۷۸۳۰۶۶-۳۷۸۳۴۹۴۹ - (۰۲۵) - فکس ۳۷۷۴۶۳۹۱ (۰۲۵)
 دفتر ۳۷۸۳۴۹۱۸ و ۳۷۸۴۱۸۱۸ (۰۲۵) - فکس ۳۷۸۳۴۹۱۷ (۰۲۵)
info@nasayehpress.ir www.nasayehpress.ir
 سامانه پیام کوتاه : ۳۰۰۴۳۱۶۶۰

فهرست مطالب

مقدمه	۲۷-۳۴
۱- انگیزه نگارش	۲۷-۳۲
الف. صدقه جاریه	۲۷
ب. پاسخ به پرسش های مسئولان	۲۹
ج. توجه دادن مردم به ضرورت ارزش و آثار فرستادن صلوات و نیز به عواقب ترک آن	۳۰
د. دسترسی آسان به مطالب و جلوگیری از به تأخیر رفتن وقت	۳۱
۲- سبب نگارش	۳۲
۳- انتخاب نام کتاب	۳۲
۴- تقدیر و تشکر	۳۳

فصل یکم: معنای صلوات و اقسام آن

باب یکم: معنای صلوات	۳۵-۳۶
۱- در لغت	۳۵
۲- در اصطلاح	۳۵
الف: معنای ظاهری	۳۶

۳۶	ب: معنای باطنی
۳۶-۴۲	باب دوم: اقسام صلوات
۳۷	۱- صلوات صغیره
۳۸	۲- صلوات کبیره

فصل دوم: ضرورت، دلایل و ارزش صلوات

۴۳-۴۶	باب یکم: ضرورت فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام
۴۳	۱- امر خداوند
۴۴	۲- اثبات دوستی
۴۴	۳- ادای حق پدری
۴۵	۴- عمل کردن به عهد و پیمان الهی
۴۶-۵۱	باب دوم: دلایل فرستادن صلوات
۴۶	۱- کتاب آسمانی [= قرآن]
۴۸	۲- سنت [= روایات معصومین علیهم السلام]
۴۹	۳- اجماع علماء
۵۰	۴- عقل عقلاء
۵۱-۶۸	باب سوم: اهمیت و ارزش فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام
۵۱	۱- عجز فرشته از محاسبه ثواب صلوات
۵۳	۲- برترین اعمال
۵۶	۳- اشرف اعمال
۵۶	۴- آموزش صلوات به فرزندان در کودکی
۵۸	۵- برتری محمد صلی الله علیه و آله بر آدم علیه السلام

۶۰	۶- برترین اعمال در برزخ
۶۰	۷- شیرینی غسل با صلوات
۶۱	۸- سبب مهر السنه
۶۲	۹- محبوب ترین عبادت
۶۲	۱۰- سجده رسول خدا ﷺ
۶۳	۱۱- بوسه رسول خدا ﷺ
۶۴	۱۲- هدیه محسوب شدن
۶۵	۱۳- عمل صالح بودن
۶۶	۱۴- عبادت محسوب شدن
۶۶	۱۵- جزء نماز بودن
۶۷	۱۶- ذکر و یاد خدا محسوب شدن
۶۷	۱۷- برترین ذکر است
۶۸	۱۸- برترین دعا است

فصل سوّم: احکام، جهت، طهارت و صدا در صلوات

۶۹-۷۸	باب یکم: احکام فرستادن صلوات
۶۹	۱- احکام وضعی
۶۹	۲- احکام تکلیفی
۶۹-۷۸	اقسام احکام تکلیفی / فرستادن صلوات
۶۹-۷۳	۱- واجب:
۶۹	الف: در تشهد اول و دوم نمازهای یومیه
۶۹	ب: در تشهد نماز آیات

- ج: در نماز میت بعد از تکبیر دوم ۶۹
- د: در تشهد نماز طواف واجب خانه خدا ۷۰
- ر: در تشهد اول و دوم نماز قضای پدر و مادر که بر پسر بزرگتر واجب است ۷۰
- س: در تشهد نمازی که به واسطه اجاره، نذر، عهد و قسم واجب می شود ۷۰
- ص: صلواتی که به واسطه عهد و نذر و قسم واجب می شود ۷۰
- پرسش و پاسخ: آیا درود فرستادن بر محمد و آل محمد علیهم السلام در نمازهای فریضه واجب است یا خیر؟ ۷۰
- ۲- حرام: ۷۳-۷۵
- الف: فرستادن صلوات برای حکومت طاغوت ۷۳
- ب: فرستادن صلوات برای قطع صحبت یا سخنرانی فرد یا افرادی از روی عمد و ستم ۷۴
- ج: فرستادن صلوات برای کسانی که از طرف خداوند و ائمه علیهم السلام مورد لعن قرار گرفته اند ۷۴
- د: فرستادن صلوات برای اذیت و آزار دیگران ۷۴
- ر: فرستادن صلواتی که موجب اذیت و آزار دیگران شود ۷۴
- س: فرستادن صلوات با صدای بسیار بلند که موجب نفرت و انزجار دیگران از صلوات شود ۷۴
- ص: فرستادن صلوات برای کسی که بر خلاف میل و علاقه و آمادگی او را وادار به انجام کاری کنند ۷۴
- ۳- مستحب ۷۵-۷۶
- الف: شنیدن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله خصوصاً نام محمد صلی الله علیه و آله ۷۵
- ب: بردن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله خصوصاً نام محمد صلی الله علیه و آله ۷۵

- ج: نوشتن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ خصوصاً نام محمد ﷺ ۷۵
- د: در آغاز و پایان مجالس ۷۵
- ر: بعد از نمازهای واجب و مستحب ۷۵
- س: هنگام ذبح کردن حیوان ۷۵
- ص: هنگام ورود به مسجد و خروج از آن ۷۵
- ط: داخل مسجد و ۷۵
- ۴- مکروه ۷۶-۷۸
- الف: هنگام خوردن غذا ۷۶
- ب: در مسأله سراج هنگام تخلیه ۷۶
- ج: ضمیمه نکردن نام محمد به محمد ﷺ و ۷۷
- باب دوم: جهت فرستادن صلوات ۷۸-۷۹
- ۱- رعایت قبله در آن شرط صحت [= بشرط شیء] است: ۷۸-۷۹
- الف: نمازهای یومیه ۷۸
- ب: نماز آیات ۷۸
- ج: نماز میت ۷۸
- د: نماز طواف خانه خدا ۷۸
- ر: نماز قضای پدر و مادر بر پسر بزرگتر ۷۸
- س: نمازی که بواسطه عهد، نذر و قسم واجب می شود ۷۸
- ص: صلواتی که بواسطه عهد و نذر و قسم جهش به سمت قبله واجب می شود ۷۹
- ۲- رعایت قبله در آن به شرط صحت [= بشرط شیء] نیست بلکه بشرط «لا» است ۷۹
- الف: وضو گرفتن ۷۹
- ب: خواندن نمازهای مستحبی ۷۹

- ج: عطسه زدن ۷۹
- د: غسل کردن ۷۹
- ر: شنیدن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ ۷۹
- س: بردن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ ۷۹
- ص: پوشیدن لباس ۷۹
- ط: تلاوت قرآن و ۷۹
- باب سوم: طهارت در صلوات ۷۹-۸۷
- ۱- در نمازهای ششگانه واجب ۸۰
- ۲- طهارتی که واسطه عهد و نذر و قسم واجب می شود ۸۱
- ۳- رساندن جایی از بدن به جمله صلوات ۸۱
- ۴- نوشتن صلوات ۸۲
- ۵- خواندن جمله صلوات ۸۳
- ۶- بردن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ ۸۳
- ۷- شنیدن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ ۸۶
- ۸- استماع [=گوش دادن] یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر ﷺ ۸۷
- باب چهارم: صدا در فرستادن صلوات ۸۷-۹۲
- ۱- اقسام صدا در فرستادن صلوات ۸۷-۸۸
- الف: صدای آهسته ۸۷
- ب: صدای بسیار آهسته ۸۸
- ج: صدای بلند ۸۸
- د: صدای بسیار بلند ۸۸
- ر: صدای نه زیاد آهسته و نه زیاد بلند [=اعتدال در صدا] ۸۸

۸۸-۹۲	۲- احکام اقسام صدا در فرستادن صلوات
۸۸	الف: صدای آهسته ← جواز
۸۸	ب: صدای بسیار آهسته ← عدم جواز
۸۹	ج: صدای بلند ← جواز
۸۹	د: صدای بسیار بلند ← عدم جواز
۹۱	ر: صدایی نه زیاد آهسته و نه زیاد بلند ← جواز

فصل چهارم: کیفیت صلوات

۹۳-۱۰۴	باب یکم: کیفیت فرستادن صلوات
۹۳	۱- انضمام آل محمد علیهم السلام بر محمد صلی الله علیه و آله
۱۰۲	۲- ابتدا صلوات بر محمد و آلش علیهم السلام آنکه صلوات بر پیامبران
۱۰۳	۳- هم ردیف قرار ندادن دیگران در صلوات بر محمد و آل محمد علیهم السلام
۱۰۴	۴- فاصله نینداختن بین محمد و آل محمد علیهم السلام
۱۰۴-۱۱۴	باب دوم: پرسش و پاسخ
	۱- چرا تشیع به هنگام صلوات بر محمد، آل آن حضرت را نیز به او عطف می‌کند و می‌گویند: «اللهم صل علی محمد و آل محمد»؟
۱۰۴	۲- فرق بین صلوات «اللهم صل علی محمد و آل محمد» با صلوات «اللهم صل علی محمد و آل محمد» چیست؟
۱۱۰	۳- چرا به هنگام صلوات بر انبیاء، آل آن‌ها را داخل نمی‌کنند ولی به هنگام صلوات بر محمد، آل او را داخل می‌کنند؟
۱۱۲	۴- چرا اهل سنت در فرستادن صلوات «آل محمد» را به «علی محمد» ضمیمه نمی‌کنند؟
۱۱۴-۱۱۷	باب سوم: درود فرستادن مردم بر پیکر رسول خدا صلی الله علیه و آله جایگزین خواندن نماز

باب چهارم: کیفیت صلوات بر چهارده معصوم علیهم السلام ۱۱۷-۱۳۲

فصل پنجم: کمیت صلوات

باب یکم: تعداد فرستادن صلوات ۱۳۳-۱۴۹

۱- بدون ذکر تعداد صلوات ۱۳۳

۲- با ذکر تعداد صلوات ۱۳۶

الف: یک صلوات ۱۳۶

ب: سه صلوات ۱۳۸

ج: هفت صلوات ۱۳۹

د: ده صلوات ۱۴۱

ر: دوازده صلوات ۱۴۱

س: سی صلوات ۱۴۲

ص: سی و سه صلوات ۱۴۲

ط: پنجاه صلوات ۱۴۳

ع: پنجاه و یک صلوات ۱۴۴

ف: هفتاد صلوات ۱۴۵

ک: هفتاد و پنج صلوات ۱۴۶

ل: صد صلوات ۱۴۶

م: صد و یک صلوات ۱۴۸

ن: دویست صلوات ۱۴۸

و: هزار صلوات ۱۴۸

باب دوم: فرستادن صلوات بعد از اتمام نماز ۱۴۹-۱۵۶

- ۱- دلایل فرستادن صلوات پس از اتمام نمازهای واجب از سوی مسلمانان خصوصاً اهل تشیع؟ ۱۴۹
- ۲- دلایل صلوات‌های سه گانه بعد از اتمام نماز؟ ۱۵۰
- ۳- دلایل فرستادن صلوات بعد از آمدن روشنایی؟ ۱۵۱
- ۴- مقصود از صلوات خدا، ملائکه و مردم؟ ۱۵۲

فصل ششم: فرستنده و فرستاده شده در صلوات

- باب یکم: درخواست صلوات از سوی پیامبر ﷺ؟ ۱۶۰ - ۱۵۷
- ۱- امر خداوند متعال ۱۵۸
- ۲- ترفیع مقام و منزلت پیامبر ﷺ ۱۵۹
- ۳- زنده نگه داشتن اسلام ۱۶۰
- ۴- بهره مندی از آثار صلوات و مصونیت از عوارض هرک آن ۱۶۰
- باب دوم: درود فرستندگان بر پیامبر چه کسانی اند؟ ۱۶۴ - ۱۶۰
- ۱- خداوند متعال ۱۶۰
- ۲- فرشتگان ۱۶۱
- سؤال: چرا در هفت سال فقط فرشتگان بر محمد و علی ﷺ درود می‌فرستادند؟ ۱۶۴ - ۱۶۲
- الف: گواهی به یکتایی خدا و نبوت محمد ۱۶۲
- ب: درود فرستادن محمد و علی بر حضرت ﷺ ۱۶۳
- ۳- پیامبران ۱۶۳
- ۴- مؤمنان ۱۶۴
- ۵- کودکان ۱۶۴
- باب سوم: ابلاغ کننده درود و سلام مؤمنان بر رسول خدا ﷺ کیست؟ ۱۶۶ - ۱۶۵

باب چهارم: عوامل فرستادن صلوات	۱۶۶ - ۱۷۱
۱ - انفاق	۱۶۷
۲ - ایمان	۱۶۸
۳ - ذکر بسیار خداوند متعال	۱۶۹
۴ - تسبیح خداوند در صبح و شام	۱۶۹
۵ - شکیبایی در برابر مصائب و تسلیم امور به خدا	۱۶۹
۶ - فرستادن صلوات از ناحیه خدا و فرشتگان	۱۷۰
۷ - دستیابی به فواید مترتب در فرستادن صلوات	۱۷۰
باب پنجم: کسانی که سزاوار درود و صلواتند؟	۱۷۱ - ۱۸۰
۱ - پیامبران	۱۷۱
۲ - فرشتگان	۱۷۳
۳ - محمد و آل محمد علیهم السلام	۱۷۶
۴ - مؤمنان	۱۷۸
باب ششم: کسانی که نباید برایشان صلوات فرستاد؟	۱۸۰ - ۱۸۲
۱ - خداوند متعال	۱۸۰
۲ - ملعونین	۱۸۱

فصل هفتم: حوزه‌های کاربرد فرستادن صلوات

باب یکم: حوزه عبادی	۱۸۳ - ۱۸۴
باب دوم: حوزه سیاسی	۱۸۴ - ۱۸۶
الف: صلوات برای حمایت از حکومت طاغوت	۱۸۴
ب: صلوات برای حمایت از حکومت اسلامی	۱۸۵

ج: فرستادن سه صلوات برای امام خمینی علیه السلام	۱۸۶
د: انضمام اهل بیت علیهم السلام به پیامبر صلی الله علیه و آله در هنگام فرستادن صلوات.....	۱۸۶
باب سوم: حوزه اقتصادی.....	۱۸۶ - ۱۸۹
الف: افزایش روزی.....	۱۸۶
ب: ادای قرض.....	۱۸۸
باب چهارم: حوزه اجتماعی.....	۱۸۹ - ۱۹۰
باب پنجم: حوزه فرهنگی.....	۱۹۰
باب ششم: حوزه امنیتی.....	۱۹۱ - ۱۹۲
باب هفتم: حوزه اخلاقی.....	۱۹۲ - ۱۹۳
باب هشتم: حوزه بهداشت و درمان.....	۱۹۴ - ۱۹۵
باب نهم: حوزه ورزشی.....	۱۹۶

فصل هشتم: اوقات و اماکن در صلوات

باب یکم: بهترین اوقات برای فرستادن صلوات.....	۱۹۷ - ۲۳۷
۱- هنگام دعا کردن.....	۱۹۸
۲- هنگام خواندن نمازهای یومیه.....	۱۹۹
۳- در تعقیبات نمازهای یومیه.....	۲۰۰
۴- بعد از ذکر خداوند متعال.....	۲۰۲
۵- شب و روز جمعه.....	۲۰۳
۶- هنگام غم و اندوه.....	۲۰۶
۷- هنگام خشم و غضب.....	۲۰۷
۸- هنگام شنیدن یکی از اسامی، القاب و کنیه پیامبر صلی الله علیه و آله	۲۰۸

- ۹- هنگام بردن یکی از اسامی و ۲۰۸
- ۱۰- هنگام عطسه زدن ۲۰۹
- ۱۱- در ماه رمضان ۲۱۲
- ۱۲- در روز عید غدیر ۲۱۲
- ۱۳- هنگام معامله کردن ۲۱۵
- ۱۴- در ماه شعبان ۲۱۵
- ۱۵- در روز بیست و هفتم از ماه رجب ۲۱۹
- ۱۶- هنگام خواندن نماز میت ۲۱۹
- ۱۷- هنگام بوییدن دلها ۲۲۱
- ۱۸- هنگام زدن گلاب به صورت و دستها ۲۲۱
- ۱۹- بعد از خوردن غذا ۲۲۳
- ۲۰- هنگام اذان گفتن ۲۲۳
- ۲۱- هنگام استخاره کردن ۲۲۴
- ۲۲- هنگام ازدواج کردن ۲۲۵
- ۲۳- هنگام پوشیدن کفش و نعلین ۲۲۶
- ۲۴- هنگام پوشیدن لباس جدید ۲۲۶
- ۲۵- هنگام گرفتن زکات ۲۲۷
- ۲۶- هنگام غسل کردن ۲۲۸
- ۲۷- هنگام خطبه خواندن ۲۲۸
- ۲۸- هنگام پایان سخن ۲۲۹
- ۲۹- هنگام شانه زدن ۲۳۰
- ۳۰- هنگام حمل [= برداشتن] جنازه ۲۳۰

۲۳۰	۳۱- هنگام نگاه کردن در آینه
۲۳۱	۳۲- بعد از تلاوت آیه ۵۶ از سورة احزاب
۲۳۱	۳۳- هنگام جماع کردن
۲۳۲	۳۴- هنگام ذبح کردن حیوانات
۲۳۳	۳۵- هنگام وزیدن بادهای
۲۳۳	۳۶- در شب عید فطر
۲۳۳	۳۷- در شب عاشورا
۲۳۴	۳۸- بین اذان و اقامه
۲۳۵	۳۹- هنگام دخول در منزل
۲۳۵	۴۰- در دو سجده سهو
۲۳۶	۴۱- هنگام طواف خانه خدا
۲۳۶	۴۲- در روز سوم از ماه صفر
۲۳۷- ۲۵۴	باب دوم: با فضیلت ترین اماکن برای فرستادن صلوات
۲۳۸	۱- کنار قبر پیامبر ﷺ
۲۴۱	۲- کنار قبور امامان علیهم السلام
۲۴۱	۳- کنار قبور شهداء
۲۴۲	۴- مساجد
۲۴۴	۵- کنار قبور علماء و صلحاء
۲۴۶	۶- در مجالس [خصوصی و عمومی]
۲۴۶	۷- در مکتوبات [=نوشته جات]
۲۴۷	۸- در بازارها
۲۴۷	۹- در آغاز و پایان مجالس

- ۱۰- کنار در کعبه ۲۴۸
- ۱۱- کنار حجرالاسود ۲۴۸
- ۱۲- کنار ملتزم ۲۵۰
- ۱۳- کنار رکن یمانی ۲۵۰
- ۱۴- پشت مقام ابراهیم (ع) ۲۵۱
- ۱۵- بالای کوه صفا و کوه مروه ۲۵۱
- ۱۶- مَسْعَى [محل سعی بین صفا و مروه] ۲۵۲
- ۱۷- مشعرالحرام ۲۵۳
- ۱۸- کنار جمرات به گانه ۲۵۴
- باب سوم: صلوات از طریق خاص به مکانی ۲۵۴- ۲۵۸
- ۱- صلوات از راه نزدیک ۲۵۴
- ۲- صلوات از راه دور ۲۵۷

فصل نهم: جایگاه صلوات و شرایط قهرمی آن

- باب یکم: جایگاه فرستادن صلوات ۲۵۹- ۲۷۲
- ۱- در دعا ۲۵۹
- ۲- نسبت به نماز ۲۶۰- ۲۶۲
- الف: قبل از نماز ۲۶۰
- ب: هنگام نماز ۲۶۲- ۲۶۸
- ۱- قیام ۲۶۲
- ۲- رکوع ۲۶۴
- ۳- سجود ۲۶۴

۴- قنوت	۲۶۶
۵- تشهد	۲۶۸
ج: بعد از نماز [= در تعقیبات]	۲۶۸
۳- در غیر از دعا و نماز مانند عطسه زدن	۲۶۹ - ۲۷۲
سؤال: فرستادن صلوات به هنگام عطسه زدن و شنیدن آن چگونه است؟	۲۶۹
۱- در حال نماز:	۲۷۰ - ۲۷۱
الف: قبل از قرائت و اذکار و یا بعد از این دو	۲۷۰
ب: در حال قرائت و اذکار	۲۷۱
۲- در غیر نماز	۲۷۱
باب دوم: شرایط قبولی صلوات	۲۷۲ - ۲۷۸
۱- ایمان	۲۷۳
۲- نیت صادق [= راستگو]	۲۷۴
۳- خلوص قلب [= حضور قلب]	۲۷۴
۴- دوستی و رزیدن	۲۷۵
۵- انضمام «آل محمد» به «محمد» در صلوات	۲۷۵

فصل دهم: آثار صلوات و عواقب ترک آن

باب یکم: آثار و فواید فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد علیه السلام	۲۷۹ - ۳۸۹
۱- مستجاب شدن دعا	۲۷۹
پرسش و پاسخ: علل مستجاب شدن دعاها با صلوات بر محمد و آل محمد علیه السلام	۲۸۱ - ۲۸۴
الف: کریم بودن خداوند متعال	۲۸۱
ب: صلوات، پوشاننده و نابود کننده گناهان است	۲۸۲

- ج: صلوات نشانه ایمان به نبوت رسول اکرم ﷺ است ۲۸۲
- د: صلوات باعث خشنودی خداوند است ۲۸۳
- ز: دعای مؤمن در پشت سر برادر مؤمنش ۲۸۳
- ۲- برآورده شدن حوائج [= نیازها] ۲۸۴
- ۳- از بین برنده گناهان ۲۸۶
- ۴- از بین برنده نفاق و دورویی ۲۹۱
- ۵- درود فرستادن خدا و فرشتگانش ۲۹۳
- ۶- درک امام مهدی (عج) ۲۹۶
- ۷- ترفیع مقام و درجه ۲۹۷
- ۸- سنگین شدن کفه حسانتان در قیامت ۳۰۰
- ۹- ثبت حسنه ۳۰۲
- ۱۰- نوری در قبر و صراط و بهشت ۳۰۴
- ۱۱- مصونیت از آتش دوزخ ۳۰۶
- ۱۲- اهل بهشت شدن ۳۰۸
- ۱۳- نزول رحمت ۳۰۹
- ۱۴- شفاعت رسول خدا ﷺ ۳۱۰
- ۱۵- افزایش روزی ۳۱۳
- ۱۶- همیشگی شدن شادیش ۳۱۷
- ۱۷- تحقق آرزوهایش ۳۱۷
- ۱۸- فراهم شدن موجبات انواع خیر ۳۱۷
- ۱۹- همراهی و همنشینی با رسول خدا ﷺ در بهشت ۳۱۷
- ۲۰- سبب کمک به او بر دشمنش ۳۱۸

- ۲۱ - نزدیک‌ترین مردم به پیامبر ﷺ در قیامت ۳۲۱
- ۲۲ - پاداش هفتاد و دو شهید ۳۲۱
- ۲۳ - ایمنی از وسوسه‌های شیطان ۳۲۲
- ۲۴ - دست یافتن به گمشده در خواب و بیداری ۳۲۵
- ۲۵ - یادآوری مطلب فراموش شده ۳۲۸
- ۲۶ - گذشتن از پل صراط ۳۲۹
- ۲۷ - زنده شدن دل ۳۳۰
- ۲۸ - معطر شدن ۳۳۱
- ۲۹ - برطرف کننده غم و اندوه ۳۳۲
- ۳۰ - دوستی با خدا ۳۳۴
- ۳۱ - سبب تقرب به خدا ۳۳۴
- ۳۲ - گشایش دری از عافیت ۳۳۶
- ۳۳ - نجات پیدا کردن در قیامت ۳۳۶
- ۳۴ - ایمنی از حیوانات گزنده و موزی ۳۳۷
- ۳۵ - معادل هفتاد حج ۳۳۷
- ۳۶ - ثواب عمل ثقلین ۳۳۸
- ۳۷ - ثوابی مانند افعال نماز ۳۳۸
- ۳۸ - معادل هفتاد رکعت نماز ۳۴۰
- ۳۹ - خشنودی پروردگار ۳۴۱
- ۴۰ - خشنودی محمد و آلش ﷺ ۳۴۱
- ۴۱ - تخفیف یا رفع عذاب الهی ۳۴۳
- ۴۲ - افزایش قدرت و توانایی ۳۴۹

- ۴۳- از یاران امام زمان (عج) شدن ۳۵۳
- ۴۴- شفاعت صلوات ۳۵۴
- ۴۵- وصول به رحمت خداوند ۳۵۵
- ۴۶- خروج از ظلمات به سوی نور ۳۵۷
- ۴۷- ظهور نورانیتش در آسمانها تا روز قیامت ۳۵۸
- ۴۸- ادای قرض ۳۶۰
- ۴۹- مانع غیبت ۳۶۳
- ۵۰- نجات از دریای طوفانی ۳۶۳
- ۵۱- تحت حمایت خداوند در روز قیامت ۳۶۴
- ۵۲- شفا و درمان هر ددی ۳۶۵
- ۵۳- رفع حسرت در قیامت ۳۶۸
- ۵۴- توفیق توبه و اعمال صالح ۳۶۹
- ۵۵- ایمنی از تلخی مرگ و جان کردن ۳۷۰
- ۵۶- فریادرسی پیامبر ﷺ به هنگام مرگ ۳۷۰
- ۵۷- رفع تهمت ۳۷۲
- ۵۸- قبولی نماز ۳۷۴
- ۵۹- نجات از دزدان ۳۷۵
- ۶۰- مصونیت از آتش دنیوی ۳۷۹
- ۶۱- رفع تشنگی و گرسنگی ۳۸۰
- ۶۲- اهلی شدن اسب ۳۸۱
- ۶۳- از بین برنده خشم و غضب ۳۸۲
- ۶۴- نوشته نشدن گناه تا سه روز ۳۸۳

۳۸۴	۶۵- مضمون دعای رسول خدا ﷺ
۳۸۵	۶۶- نوشته نشدن در گروه غافلین
۳۸۶	۶۷- مایه آرامش
۳۸۷	۶۸- سبب هدایت
۳۸۷	۶۹- سبب پاکی [= کفاره و برکت] اعمال و بدنها
۳۸۸	۷۰- درود فرستادن تمامی مخلوقات
۳۸۹-۴۰۶	باب دوم: عواقب ترک فرستادن صلوات بر محمد و آل محمد ﷺ
۳۸۹	۱- مخالفت با امر خداوند متعال
۳۹۰	۲- دخول در آتش رنج
۳۹۱	۳- مایه حسرت و زیان
۳۹۲	۴- مستجاب نشدن دعا
۳۹۴	۵- بیزاری خدا و رسول و اهلیتیش
۳۹۵	۶- بخیل محسوب شدن
۳۹۶	۷- مبطل نماز
۳۹۷	۸- دوری از رحمت خداوند متعال
۳۹۸	۹- استشمام نکردن بوی بهشت
۳۹۹	۱۰- ستمکار محسوب شدن
۴۰۰	۱۱- فراموش آنچه به یاد داشت
۴۰۱	۱۲- بدبختی
۴۰۱	۱۳- نفرین رسول خدا ﷺ
۴۰۲	۱۴- رسوایی در بین ساکنان بهشت
۴۰۴	۱۵- ناخشنودی رسول خدا ﷺ

- ۱۶- تباهی شناخت ۴۰۵
- ۱۷- آمرزیده نشدن ۴۰۵

فصل یازدهم: تفسیر ادبی، روایی، کلامی و اجتهادی آیه‌های صلوات

- باب یکم: سوره بقره ۴۰۷-۴۱۳
- بقره: ۱۵۷ ۴۰۷
- باب دوم: سوره توبه ۴۱۴-۴۲۹
۱. توبه: ۱۰۳ ۴۱۴
۲. توبه: ۱۰۹ ۴۲۳
- باب سوم: سوره احزاب ۴۲۹-۴۵۰
۱. احزاب: ۴۳ ۴۲۹
۲. احزاب: ۵۶ ۴۳۶

فصل دوازدهم: صلوات از نگاه سایرین

- باب یکم: متقدمین ۴۵۱-۴۶۳
- ۱- شیخ مصلح‌الدین سعدی شیرازی ۴۵۱
- ۲- امام شافعی ۴۵۲
- ۳- اسماعیل حقی بروسوی [= صاحب تفسیر روح‌البیان] ۴۵۳
- ۴- صفی‌علیشاه [= صاحب تفسیر صفی] ۴۵۵
- ۵- شاه نعمت‌الله ولی ۴۵۷
- ۶- ملا عبدالرحمن جامی ۴۵۹
- باب دوم: متأخرین ۴۶۳-۴۷۰

- ۱- عمادالدین فقیه کرمانی ۴۶۳
- ۲- شیخ رضا طالبانی کرکوکى ۴۶۴
- ۳- فضل الله دروش ۴۶۶
- ۴- مرتضى اميرى اسفندقه ۴۶۶
- ۵- محمدجواد شاه مرادى ۴۶۷
- ۶- سعيد بيابانكى ۴۶۸
- ۷- حاج اسماعيل اخوت ۴۶۸
- ۸- جمال الدين سلمان ساوجى (سلمان) ۴۷۰
- فهرست منابع و مآخذ ۴۷۲ - ۴۸۷

www.ketab.ir

مقدمه

۱. انگیزه نگارش

الف. صدقه جاریه

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْمُؤْمِنُ إِذَا مَاتَ وَتَرَكَ وَرَقَةً وَاحِدَةً عَلَيْهَا عِلْمٌ تَكُونُ يَلِكَ الْوَرَقَةِ سِتْرًا فِيمَا بَيْنَهُ رِيقُ النَّارِ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِكُلِّ حَرْفٍ مَكْتُوبٍ عَلَيْهَا مَدِينَةً أَوْسَعَ مِنَ الدُّنْيَا سَبْعَ مِائَاتٍ وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَقْعُدُ سَاعَةً عِنْدَ الْعَالِمِ إِلَّا نَادَاهُ رَبُّهُ عَزَّوَجَلَّ جَلَسْتَ إِلَى حَبِيبِي وَعِزَّتِي وَجَلَالِي أَهْلَيْتُكَ الْجَنَّةَ مَعَهُ وَلَا أَبَالِي.

از «انس بن مالک» منقول است که گفت: رسول خدا ﷺ فرمود: «هر گاه مؤمنی از دنیا برود و برگ دانشی از خود به جا گذارد، آن برگه روز قیامت پرتابی میان او و آتش جهنم می‌گردد و خداوند تبارک و تعالی به هر حرفی که در آن نوشته شده، شهری به هفت مرتبه وسیع‌تر از دنیا به او عطا می‌کند؛ و هیچ مؤمنی ساعتی در نزد عالم [دینی] ننشیند، مگر این‌که خدای عزوجل او را ندا کند که: «پیش حبیب و دوستم نشستی، سوگند به عزت و جلال! تو را در بهشت ساکن نمایم و باکی هم ندارم.»^۱

۱. الأملی [للصدوق]، مجلس دهم، ص ۳۷، ح ۳؛ روضة الواعظین، ج ۱، ص ۸؛ وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۹۶.

ب ۸، ح ۶۳؛ بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۹۸، ب ۴، ح ۱؛ منیه المرید، ص ۳۴۱؛ الفصول المهمه، ج ۱، ص ۴۷۸.

ح ۶۶۹ و البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ص ۱۲، ح ۲۸.

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رضی الله عنه قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: سَبْعَةٌ أَسْبَابٌ يُكْتَبُ لِلْعَبْدِ ثَوَابُهَا بَعْدَ وَفَاتِهِ: رَجُلٌ غَرَسَ نَخْلًا أَوْ حَفَرَ بَيْتًا أَوْ أَجَرَى نَهْرًا أَوْ بَنَى مَسْجِدًا أَوْ كَتَبَ مُصْحَفًا أَوْ وَرِثَ عِلْمًا أَوْ خَلَّفَ وَلَدًا صَالِحًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ وَفَاتِهِ.

ابن عباس رضی الله عنه گفت: رسول خدا ﷺ فرمود: «هفت چیز است که اگر شخص یکی از آن‌ها را انجام داده باشد، پس از مرگش ثواب آن برای او نوشته می‌شود:

- ۱- کسی که نخلی را نشاندن باشد؛
- ۲- یا چاهی را کنده باشد؛
- ۳- یا نهري را جاری ساخته باشد؛
- ۴- یا مسجدی را بنا نموده باشد؛
- ۵- یا قرآنی را نوشته باشد؛
- ۶- یا علمی را از خود بر جای گذاشته باشد؛
- ۷- یا فرزند صالحی را بر جای نهاده باشد که پس از مرگش برای او استغفار نماید»^۱.

به مفاد احادیث شریف نبوی مذکور، تمام اعمال انجام داده به وسیله مرگ از وی منقطع می‌شود، مگر آن دسته اعمالی که آن را فقط برای خدا انجام داده باشد؛ از جمله آن اعمال، علم و دانشی است که از خود بر جای گذاشته و مردم از آن استفاده نمایند. از این جهت، نگارنده کتابی را که هم اکنون در پیش‌رو دارید از خود به یادگار گذاردم تا ذخیره‌ای باشد برای پس از مرگ و روز قیامت، روزی که «لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ»^۲، و از استفاده کنندگان این کتاب هم استدعا دارم بنده را از دعای خیرشان محروم نفرمایند.

۱. مجموعه وژام، ج ۲، ص ۱۱۰؛ معدن الجواهر ورياضة الخواطر، ص ۵۹.

۲. شعراء، آیات ۸۷-۸۸.

ب. پاسخ به پرسش‌های نسل جوان

از وصایا و سفارش‌های مؤکد ائمه معصومین علیهم‌السلام همواره به پیروانشان این بوده است که، پیش از آن‌که دزدانِ فکر، عقیده و اخلاق جوانانتان را بربایند، آنان را مسلح به سلاح علم و ایمان سازید، تا از دستبردشان در امان بمانند و همه به خوبی می‌دانیم که یکی از طرق تجهیز و تسلیح نمودن جوانان، برپایی جلسات دروس اخلاق و عقیدتی و نیز پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات آنان در زمینه‌های مختلف است.

عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: بَادِرُوا أَخْدَانَكُمْ بِالْحَدِيثِ قَبْلَ أَنْ تَسْبِقَكُمْ إِلَيْهِمُ الْمُرْجِئَةُ؛

از «جمیل بن درّاج» نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمود: «احادیث اسلامی را به نوجوانانتان بیاموزید و در انظار این وظیفه تربیتی تسریع نمایید، پیش از آن‌که فرقه منحرف «مرجئه» بر شما پیشی گیرند.» سخنان نادرست خود را در ضمیر پاک آنان جادهند و گمراهشان سازند.^۱

عَنْ فَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: إِحْذَرُوا عِلْمَ شَبَابِكُمُ الْغُلَاةَ لَا يُفْسِدُونَهُمْ فَإِنَّ الْغُلَاةَ شَرُّ خَلْقِ اللَّهِ، يُصَغَّرُونَ عَظَمَةَ اللَّهِ وَيَدْعُونَ الرُّبُوبِيَّةَ لِعِبَادِ اللَّهِ وَاللَّهُ إِنَّ الْغُلَاةَ شَرُّ مِنَ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسِ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا...

از «فضیل بن یسار» منقول است که گفت: امام صادق علیه السلام فرمود: «مراقب جوانانتان از غلات باشید که آنان را فاسد نکنند؛ زیرا غلات بدترین آفریده خدایند، [که] عظمت خدا را کوچک می‌پندارند و ربوبیت را برای بندگان خدا ادعا می‌کنند. به خدا سوگو!

۱. تهذیب الأحکام، ج ۸ ص ۱۱۱، ب ۵، ح ۳۰؛ وسائل الشیعه، ج ۱۷، ص ۳۳۱، ب ۱۰۵، ح ۱۴ و ج ۲۱، ص ۴۷۷، ب ۸۴، ح ۱ و ج ۲۷، ص ۸۹، ب ۸، ح ۴۲؛ هداة الأئمة، ج ۱، ص ۲۴، ح ۸ و ج ۷، ص ۳۳۴، ح ۲۳۱ و ج ۸ ص ۳۷۸، ح ۱۲.

همانا غلات بدتر از یهود و نصاری و مجوس و مشرکانند...»^۱

ج. توجه دادن مردم به ضرورت، ارزش و آثار فرستادن صلوات و نیز به عواقب ترک آن

فرستادن صلوات بر محمد و آتش از آن جهت که بیانگر ایمان و اثبات دوستی به این بزرگواران است از ضروریات دین مبین اسلام است؛ چنانچه خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾^۲

و بگو: «من هیچ گونه اجر و پاداشی از شما بر این دعوت درخواست نمی‌کنم جز دوست داشتن من بجهانم [اهل بیت]».

پس هرگاه برای عموم مسلمانان تبیین شود که فرستادن صلوات در مسائل عبادی و غیره یک ضرورت است لا محاله به آن روی خواهند آورد.

فرستادن صلوات، اهمیت و ارزش فراوانی دارد به گونه‌ای که آثاری در کونین بر فرستنده آن و عواقبی بر تارک آن مترتب خواهد بود. چنانچه این آثار و عواقب از سوی علمای دین به شیوه‌های مختلف برای عموم مردم بیان شود، باعث توجه و اقبال آنان به مسئله صلوات خواهد شد و در مقابل عدم تفسیر صحیح، لازم و کافی درباره فرستادن صلوات برای عموم مردم از یک طرف و وجود افراد خودکامه و سودجو از طرف دیگر در طول تاریخ، سبب شده است که بسیاری از این موهبت الهی بی بهره و لااقل کم نصیب بمانند.

۱. الاثمالی (للطوسی)، ص ۶۵۰، مجلس ۳۳، ح ۱۳۴۹؛ اثبات الهداة، ج ۵، ص ۳۸۷-۳۸۶، ح ۴۵ و بحارالانوار،

ج ۲۵، ص ۲۶۵، ب ۱۰، ح ۶ و ج ۷۶، ص ۲۲۵، ب ۹۷، ح ۱۴.

۲. شوری، آیه ۲۳.

د. دسترسی آسان به مطالب و جلوگیری از به هدر رفتن وقت

همه شخصیت‌های بزرگی که در زندگی به اهداف عالی خود رسیده‌اند و در طول زندگی موفقیت‌های شایانی به دست آورده‌اند، در سایه استفاده از عمر و غنیمت شمردن وقت بوده است. آن‌ها از اتلاف وقت دوری کرده و از فرصت‌های که پیش می‌آمد، بهترین استفاده را نموده‌اند.

الْإِمَامُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي تَالِبٍ: بَادِرِ الْفُرْصَةِ قَبْلَ أَنْ تَكُونَ غُصَّةً؛

امام علی علیه السلام فرمود: از فرصت‌ها استفاده کن قبل از آن‌که مایه افسوس شود.^۱
 قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمْ يَنْزَلْ قَدَمًا عَبْدٌ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمْرِهِ فِيمَ أَنْفَاهُ؟ عَنْ شَبَابِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ؟ وَعَمَّا اكْتَسَبَهُ مِنْ آيِنٍ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَعَنْ حُبِّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ؛

رسول خدا- که خدا بر او و آلش دستار بستند - فرمود: «هر گاه روز قیامت شود، بنده قدم بر نمی‌دارد، مگر این‌که به چهار سؤال پاسخ دهد [اول]: از عمرش که آن را در چه راهی مصرف کرده است. [دوم]: و از جوانی‌اش که آن را در کجا سپری نموده است. [سوم]: و [از مالش] که آن را از کجا به دست آورده و در کجا مصرف کرده است. [چهارم]: و از دوستی و عشق ما اهل بیت».^۲

۱. غرر الحکم و درر الکلم، ص ۳۰۷ و اعلام الدین فی صفات المؤمنین، ص ۲۸۷.

۲. تحف العقول، ص ۹۴، ص ۱۶۲: الأمالی [للمصدق]، ص ۳۹، مجلس ۱۰، ح ۹؛ الخصال، ج ۱، ص ۲۵۳، ح ۱۲۵؛ الأمالی [للتوسی] ص ۵۹۳، ح ۱۲۲۷؛ روضة الواعظین، ج ۲، ص ۴۹۸؛ جامع الأخبار [لشعیری] ص ۱۷۵؛ مناقب [لأین شهر آشوب] ج ۲، ص ۱۵۳؛ مجموعه ورام، ج ۲، ص ۷۵؛ بحار الأنوار، ج ۷، ص ۲۵۸، ب ۱۱، ح ۱۰ و ص ۲۶۱، ح ۱۱ و ج ۲۷، ص ۳۱۱، ب ۹، ح ۱ و ج ۳۶، ص ۷۹، ب ۳۸ ذیل ح ۵ و ج ۶۸، ص ۱۸۰، ب ۶۴، ح ۳۳ و ج ۷۴، ص ۱۶۰، ب ۷، ح ۱۶۲ و ج ۱۰۳، ص ۱۱، ب ۱، ح ۴۷ و ج ۱۱۱، ص ۴۰۰، ب ۹ و تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۴۰۲، ح ۱۹ [تمامی منابع با کمی اختلاف در لفظ آمده است].

بر همین اساس، بنده حقیر با مطالعه کتب فراوان از فریقین (شیعه و سنی)، کتابی را که هم اکنون در پیش رو دارید در زمینه فرستادن صلوات به رشته تحریر درآوردم و این کتاب هم تا حدود بسیار زیادی افراد [خصوصاً محققین] را از مراجعه به کتب دیگر بی نیاز می کند.

۲. سبب نگارش

کتاب های نگاشته شده در زمینه صلوات، از سوی دو گروه صورت پذیرفته است: یکی از سوی غیر محققین که در آنها فقط به ذکر داستان اکتفا شده است و دیگری از سوی محققین که علی رغم زحمات بسیار یا به صورت پراکنده و محدود در ضمن کتابها آمد و در آنها تنها به ذکر آیات و روایات بسنده شده است و یا به صورت مستقل آمده ولی منابع ریشه ای، محققانه و از زوایای مختلف بحث نشده است. مضافاً بر آنچه که گفته شد، وجه اشتراک هر یک از دو گروه مذکور که البته در گروه اول بیشتر نمایان است عدم منابع و مآخذ متقن و یا متعدد از فریقین است. و همین علت های مذکور نگارنده را بر آن داشت تا کتابی را در زمینه صلوات به نگارش درآورم که علاوه بر بحث ریشه ای، محققانه و از زوایای مختلف، دارای منابع و مآخذ متعدد هم علی الخصوص از فریقین باشد؛ چرا که اتقان و استحکام یک کتاب علاوه بر محتوای آن تا حدود بسیار زیادی به منابع و مآخذش بستگی دارد.^۱

۳. انتخاب نام کتاب

انتخاب نام نیکو بر روی عنوان مجلد و انطباق آن با محتوای مکتوبات، تأثیرات

۱. کتاب بدون منابع مانند انسان مجهول الهویه است.

بسزایی بر مخاطبان آن دارد به گونه‌ای که نویسنده را به اهداف مورد نظرش نزدیک می‌گرداند.

بر همین اساس، نگارنده به تبعیت از این اصل، نام اثر خویش را صلوات از نگاه آیات و روایات گذاشته‌ام؛ چرا که مشتمل بر همین دو مورد مذکور است.

۴. تقدیر و تشکر

تشکر در قبال خوبی دیگران، در واقع تشکر از خداوند است و آن سبب افزایش نعمت می‌گردد، چنانچه در این زمینه آیات و روایات فراوانی وارد شده است که ما در این جا به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾؛

«و نیز به یاد آورید، هنگامی را که پروردگارتان اعلام داشت: «اگر شکرگزاری کنید، [نعمت خود را] بر شما افزون خواهم کرد؛ و اگر ناسپاسی کنید، مجازاتم شدید است»^۱.

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْبِلَادِ قَالَ: سَمِعْتُ الرَّضَائِيَّ يَقُولُ: مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ^۲؛

از «محمود بن ابی البلاد» منقول است که گفت: از امام رضا علیه السلام شنیدم که می‌فرمود:

«هر که در قبال خوبی مردم تشکر نکند، از خداوند - عزوجل - تشکر نکرده است».

بر همین اساس بنده حقیر بر خود لازم می‌دانم در پایان، از همه فضلا و اساتید و

۱. ابراهیم، آیه ۷.

۲. عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۴، ح ۲؛ وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۳۱۳، ب ۸، ح ۱۵؛ هداة الأئمة، ج ۵، ص ۵۹۸، ح ۱۷۳ و بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۴۴، ب ۶۱، ح ۴۷؛ تفسیر نورالتقلین، ج ۴، ص ۲۰۱، ح ۳۵؛ تفسیر کنزالدقائق و بحر الغرائب، ج ۱۰، ص ۲۴۷ و تفسیر الصافی، ج ۴، ص ۱۴۴.

دوستانی که در این امر خیر، راهنما و مشوقم بودند، بخصوص از پدر و مادر عزیزم که دعای آنان همواره بدرقهٔ راهم بوده است و نیز از همسر گرامی ام که در نوشتن این کتاب کمک بسزایی کرد، تقدیر و تشکر کنم و آرزوی توفیق و سلامتی همهٔ آنان را در طول زندگی از سر صدق و اخلاص از خداوند متعال خواهانم.

رحمت الله عرب نوکندی

آذر ۱۳۹۲

www.ketab.ir